Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ṿinṭer

Brenner, Yôsēf Ḥayyîm
ברנר, יוסף חיים

Ṿarshe, 1936

ז.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8203

Visual Library

ז.

ר׳ חנן-נתן האָט מיך געלערנט אומזיסט. אויסער דעם שיעור מיט אַלע תלמידים צוזאַמען, אַ סוגיא גמרא מיט מפרשים און „פוסקים“, האט ער פאר מיר און פאר זיין זון, עובדיהן, באַשטימט נאָך באַזונדערע שעה׳ן אויף לערנען. איך פלעג נעכ-טיקן ביי אים אין שטוב כמעט אַ גאַנ׳ע וואך, און ווינטער פאַר-טאָג און זומער באַ׳ינען פלעגן מיר זיך שטאַרקן ווי די לייבן און זיך נעמען צו גאָט, ברוך הוא׳ס תורה.

איך בין געווען זיינער אַ ליבלינג. ער איז געווען זיכער, אז איך וועל פון אים איבערנעמען, וואס ער האט איבערצו-געבן. אמת. די ליבע צו שארפקייט און די פעאיקייט צו פילפול פעלן ביי מיר, צו זיין באַדויערן, אָבער אַנשטאַט דעם האָט ער אין מיר געפונען אַ טיפן „פארשטאנד“, אַ גלייכן שכל, און דער עיקר: אמתדיקייט און תמימות. זיין באַצאָלט איז געווען מיין גוטע ווירקונג אויף עובדיהן, פון וועלכן ער איז אין תוך נישט געווען צופרידן, און נאר די פאָטער-ליבע, וועלכע איז ביי אים געווען אַ ביסל מער, ווי ספּאַסט פאר זיין נאַטור, האָס פארדעקט אסך פונם זונס זינד.

ר׳ חנן-נתן איז לויט זיין נאַטור געווען פון שמאי׳ס תלמידים, אַ קפדן, אַ פאַנאטיקער און אַ שווערער אין זיין באַ-ציאונג צו מענטשן. נאר צו דער תורה און צו די, וואס האַלטן זיך ביי איר, איז געווען אַ גרויסע ליבע ביי אים אין האַרצן, אַ שטאַרקע ליבע, אַ פלאַמיקע! די שונאים זיינע אין שטאָט פלעגן אים, אמת, צושרייבן נישט קיין שיינע מידות: איינ-האַלטן פיינטשאַפט, ליבהאָבן יענעם מנצח צו זיין, און מפלעגט

אויך דערציילן אויף אים עפּעס מעשׂיות, וואָס האָבן אַ שייכות
צו געלט-זאַכן און צו חנפנען רשעים, אָט די רבנישע שוואַכ·
קייטן; אָבער זיין פּערזענלעכער כאַראַקטער שטייט הע·
כער פון זיינסגלייכן. ער איז ניט געווען אַ „מורה הוראה“
פון באַקאַנטן טיפּ. ער האָט פאַרמאָגט שטרעבונגען, געפילן,
שטימונגען...

די, וואָס קאָרעספּאָנדירן מיט אים, טיטולירן אים מיט
דעם טיטול „חסיד ועניו“, און אים אליין איז אויך קלאָר, אַז עס
איז אַזוי.ווירקלעך רעדט ער עניוותדיק, עניוותדיק איז אויך
דער סטיל פון זיינע בריוו און פון זיינע תּשובות, וועלכע
זענען, לויט זיין מיינונג, געשריבן „על פּי חכמת הדקדוק“,
עניוותדיק איז זיין אונטערשריפט: „דער קלענסטער פון דער
חבריא, קליין און שפל, אַ קנעכט צו די דינער פון גאָט“;
נישט באַזונדער גאוותדיק. זענען די אַטלעסענע קאַפּאָטע זיינע
און די סאַמעטענע יאַרמולקע, די אָפּגעריבענע און אָפּגע־
בל·אַקעוועטע, וועלכע באַדינען זייער טרעגער שוין אַ צוואַנציק
יאָר, זינט ער האָט פאַרנומען דעם כּסא־רבנות אין צ. נאָר,
פונדעסטוועגן, ווען ר' חנן־נתן קוקט אריין אין די סך כּתבים
זיינע און אין די חידושים, וועלכע ער האָט מחדש געווען
אויף אַלע געביטן פון דער תּורה; ווען ער רעדט וועגן זיינע
פילע תּלמידים, וואָס ער האָט אַרויסגעלאָזן אין דער „ישיבה“
פון זיין פריערדיקן זיץ־אָרט; ווען ער איז זיך מפלפל אין
לערנען מיט איינעם פון זיינע „חסידים“, וועלכע קלייבן זיך אַרום
אים — יענער שטעקט אַריין לכּבוד זיין רבין, דעם רב, זיין
רעכטע האַנט אין באָרד און דעם גראָבן פינגער פון דער
לינקער האַנט אין גאַרטל, און ר' חנן־נתן פאַרקנייטש דעם
שטערן, וואָס די שלייפן זיינע זענען מסיג־גבול די האָר ביז
אַ האַלבן קאָפּ, און פאַרקוועטשט זיינע גרינע אויגן, וועלכע
זענען טריב פון אַסאַך לערנען, — דאַן איז ר' חנן־נתן דורך
און דורך מ ר א ד א ת ר א.

ר׳ חנן־נתנס ווערטער „לימיד התורה״ זענען נישט די־זעלבע, וואס מענטשן זענען געוואוינט אונטער דעם צו פאַר־שטיין. דאס איז גאָר אַן אנדערער און באַזונדערער ענין. זיין „תורה״ איז יענע, וועלכע איז געווען נאָך איידער די וועלט איז בעשאַפן געוואָרן ...

— ווען דיין טאַטע לערנט,—פלעגט די רביצן איינטענהן מיט עובדיהן, — עקט זיך די וועלט ! ...

און כאָטש אין דערדאזיקער שאַרפער כאַראַקטעריסטיק פלעגט אויך קלינגען אַ מין תרעומות אויף די יסורים, וואס זי ליידט גאַנץ אָפט פון אָט דער טבע זיינער, אויף דעם, וואס ער איז דאַמאָלס נישט פעאיק צו טראַכטן וועגן אירע באַדערפענישן, וואס ער פאַרגעסט דאַן אָן אלץ, וואס סאיז רעכט, אז סגייט דאַן דורך די שעה פון מיטאָג, פון נאַכטעסן און ער גייט נישט ארויס פון זיין צימער און דאָס גאנצע הויזגעזינד „גייט אויס פון הונגער״ ווארטנדיק אויף אים — פלעגן דאך דידאזיקע רייד אין אלגעמיין געזאָגט ווערן מיט אַסך שטאָלצקייט, אַ שטאָלצקייט, וועלכע פליסט ארויס פונם באַוואוסטזיין, אז אונטער די פיס פון דעמדאזיקן מענטש, וואס בעת ער לערנט „עקט זיך די וועלט״, וועט זי זיין דאס פוסנבענקעלע.

אָט איז אַ דאָנערשטיק ביינאַכט. איבאווענט. זיבן אַ זייגער. דעם רבס הויזגעזינד פארענדיקט דאס נאַכטעסן, וואס האט אנגעמאַכט אַזא גרויסע פאַרע, אז איינער זעט נישט דעם אנדערן. דאס זופן די מילכיקע זופ און דאס קייצן ס׳ברויט זענען פארגעקומען אונטער דער באַגלייטונג פון ווידלען זיך מצדן באַלעבאָס, וועלכער האלט עס פאר זיינס אַ פליכט אויפצוהייטערן דעם עולם בשעתן עסן, מיט אַ פנים, וואס דריקט אויס עפעס אַ מין גאוהדיקע עניוות: „איר זעט, כאָטש איך בין ר׳ חנן־נתן, פיר איך מיך פונדעסטוועגן אויף מיט מיין הויזגעזינד ווי אַ פשוטער מענטש ; אָבער אפילו איצט

וועט דאָך קיינער קיין טעות נישט האָבן צו מיינען, אַז איך בין נישט ר׳ חנן־נתן". דאָס זאָגן די אויגן זיינע, וועלכע ווערן פֿלוצלינג, אינמיטן ווידלען זיך, אויף אַ מינוט ערנסט כּמעט טרויעריק. די רביצן קלאָגט זיך אויף דעם, וואָס סזענען פֿאַראַן ווייניק קונים פֿון הייוון און פֿון ליכט, זייער מקור פֿון פּרנסה. דאַמאָלס דערמאָנט דער רב מיט אַ ליצנות די וואָס רודפֿן אים. אָבער דאָס מאָל שוין נישט גוטמוטיק: די ליצנות איז צוזאַמענגעמישט פֿאַרבייגייענדיק מיט אַ שטאָך מהאָט אָפּגעגעסן כּמעט צו דער זעט און מהאָט געבענטשט מיט מזומן: דער רב, עובֿדיה און עפּעס אַן „אורח", אַ אָרימאַן, וואָס גייט איבער די הייזער, וואָס איז אַריינגעקומען בעטן אַ נדבה און איז פֿאַרבעטן געוואָרן צום טיש מיט אַ תּנאַי, וואָס די באַלעבאָסטע מאַכט אָפּ, כּזאַל קיין פֿאַריבל נישט האָבן אַלעמאַי סאיז קיין פֿלייש נישטאָ. דער רב, אַ שטאַרק פֿריילעכער אָבער גלייכצייטיק מיט בייזע אויגן, פֿאַרענדיקט דאָס בענטשן און זינגט זיך אונטער „באָם־באַם" מיט אַן אויפֿגעלייגטקייט, אָדער ער וואַרפֿט אַרויס אַזעלכע זאַצן, ווי „איצט איז שוין ריכטיק"; „עט, וואָס וויל דער „חתם־סופֿר?". אַ קורצע ווײַלע דערנאָך, בלייבט ער זיצן אויפֿן אָרט און שמועסט דבֿרי־חולין, פֿרעגט עמיצן פֿון די תּלמידים, וועלכער לייענט בעת־מעשה אַ העבֿרעאישע צייטונג, וואָס הערט זיך מכּוח פּאָליטיק? ער לאַכט מיט אַ ביטול־געלעכטער הערנדיק די מעשׂות פֿון די „גאַזעטן", גיט זיך אַ זאָג, סתּם־אַזוי, עפּעס אַ זידלוואָרט אויפֿן חשבון פֿון די „ח ו ב ב י צ יון", כאַפּט זיך א ו י ף מיט אַ פֿלוצלינגן שפּרונג פֿונם אָרט, ווי ער וואָלט פֿון זיך אָפּגעשטויבט די וואָכעדיקייט, אין וועלכער ער איז געווען אַריינגעטאָן בשעתן עסן, זאָגט אונז אָן דורכגייענדיק, מיר זאָלן נישט זיצן ליידיק און גייט אַריין צו זיך אין צימער.

זיין צימער איז אַ קליינס, מיט איין פֿענסטער, און איז

פול מיט ספרים: גראָבע, דינע, לאַנגע, קורצע ספרים, איינגעבונדענע אין כל־מיני איינבונדען. בלויז איין האַלבע וואַנט איז פריי, אויף איר הענגט אַ מאַפּע פון ארץ־ישראל און דערנעבן אַ טיש, אַ שטול און אַ לאָמפּ.

ר׳ חנן-נתן שרייבט אַ שאלות־תשובות צו איינעם פון די גדולי-הדור וועגן דער שוחטים־מחלוקת, וואָס איז אויסגעבראָכן אין שטאָט. ער וויל יענעם, דעם מאור הגדול, באווייזן, אַז אויך אין נישט קיין גרויסע שטעטלעך זענען פאַראַן לייטישע רבנים. לא אלמן ישראל, סהאלט נאך נישט אזוי שמאָל מיט ייִדן, דאנקען גאָט!

קודם כל לייגט ער ארויף אויפן טיש אַ באַרג מיט „שאלות ותשובות״. סהערט זיך אַ געמיש פון גרויסע בלעטער. ר׳ חנן-נתנס נעץ איז איצט אויסגעשפּרייט אויפן „חתם־סופר״ און אַ שאלות ותשובות פון ר׳ עקיבא אייגער און דער „אורים ותומים״ און דער סמ״ע און נאך אַ צען ספרים מיטאַמאָל. ער הויבט אויף זיין רעכטן פוס און שטעלט אים ארויף אויפן שטול — און זיין גאַנצער גוף איז אָנגעשפּאַרט אויפן טיש. די עקן פון זיין קאַפּאָטע פאַרלייגן זיך אויף אַ הינטער און צעטראָגן זיך אין די זייטען. דערנאך גיט ער אַ רייב מיט זיינע דינע פינגער, וועלכע זענען ביי די שפּיצן פאַרגעלט פון שמעק-טאַבאַק, איבער די טיפע קנייטשן פון שטערן און ער הויבט אָן צופּן די האָר פון זיין קורץ און שפּיציק בערדל, ער נעמט זיי אריין אין מויל אריין און קייט זיי מיט די ציין. זיין פּנים טוט זיך אויס פון גשמיות. ר׳ חנן נתן לערנט.

ער איז אַ הויכער, אַ דאַרער, ר׳האט אַ קרומע נאָז, די געזיכט־שטריכען זענען דינע און בייזע, זיי פאַרמאָגן נישט, נישט די סעמיטישע „פּאַטריאַרכאַלישקייט״ און אויך נישט די נאַרישע צביעותדיקייט, וואָס די שוואַרצלעך־בלייכע פּנימער, מיט שוואַרצע בערד, ווי סהאָבן דאָס רוב אונזערע רעליגיעהעלדן.

ווען זיין קול, וואס זינגט כסדר אַ צעצויגענעם „מממ...״ הויבט זיך אָן צו לאזן הערן, גנבנען זיך די תּלמידים זיינע ארויס פון צימער אין שטוב אריין צו ר׳ צבי גלותזאן און דארט הויבט זיך אָן דאס עסן די נאשערייען און די הוליאנקע. אַ גאנצע וואך פלעגן מיר יעדן טאג האבן צוויי שיעורים, אינדערפרי — גמרא, און אינאָוונט — „יורה-דעה״, נאָר דאָנערשטיק פלעגן מיר מיטאגצייט איבערחזרן אלע גמרא-שיעורים פון אַ גאנץ וואָך, און דעם „יורה-דעה״ פלעגן מיר חזרן דאנערשטיק ביינאכט און פרייטיק ביז מיטאג. נאר אויף אַ גאנצע נאכט פלעגן מיר תּמיד איבערבלייבן בלויז איך און עובדיה, און אַמאל פלעג איך אליין בלייבן. דעם שכנס קליין טעכטערל פלעגט ציען דאָס הארץ מער פון די „קליינע סעיפים״ פונם חריפישן ט״ז און שכל-הישרדיקן ש״ך.

איך מיט עובדיהן פלעגן איבערבלייבן צוליבן פליכטבאוואוסטזיין צו זיצן דא, נאָענט פון ר׳ חנן-נתנען (איך — ווייל איך האב קיין אנדער ארט נישט געהאט, און עובדיה — אונטער מיין ווירקונג); אָבער מיר פלעגן זיך בלויז שאָקלען, לערנען האָבן מיר נישט געלערנט. איידער איך האב אנגעהויבן לערנען „יורה דעה״ האב איך אויף דעמדאזיקן לימוד ארויפגעווארפן אלע מיינע האפענונגען. כ׳האב געמיינט: „יורה דעה״, פוסקים — דאס איז געוויס אָט יענער לימוד, נאך וועלכן איך בענק אזוי לאנג. אָבער ווי איך בין נאר דורכגעגאנגען „הלכות-מליחה״, כאטש איך האָב נאך נישט געהאט פארלוירן דעם גלויבן, אַז דערין ליגט דאס גאנצע ויסן, וואס איז באגרייפבאר פארן מענטשלעכן מוח און אפילו דאס ויסן וואס איז נישט באגרייפבאר, וואָרום, פארשטייט זיך, אז אויך אינדעם, ווי אין יעדן הייליקן ספר איז דאָך דאָ א נשמה, א תּוך; האט דער לימוד אליין אנטוישט מיינע האפענונגען און האָט ביי מיר נישט דערוועקט יענעם חשק, וועלכן איך האב דערווארט.

מיר שאָקלען זיך און שמועסן שטילערהייט וועגן פאַרשיי·
דענע זאכן, אין באַזונדערס וועגן אונזער נסיעה אין דער
ישיבה אריין, וואס איז דאמאלס געשטאַנען אויף דער טאָגי
אָרדנונג. אָט דידאָזיקע „שיחות-חולין" האבן זיך אונז תמיד
אויסגעוויזן, אויך דערנאָך, ווען מיר האבן געלערנט אין
ישיבות און אין קיבוצים, אלס אונזערע מסוכּנסטע פיינט.
מיר הויבן אָן מיט אַ שטאַרקיר שטימע און מיט גרויס
התמדה: „אמר רבא, נו, אמר רבא, אַי-אַי" — און דער
שטן גיט זיך אַ גנבע אונטער און לייגט אונז ארויף אויף דער
צונג עפּעס אַ מעשה אויף סתם אַ שמועס. און מיר פאַרברענגען
דערכּיט אַ שעה, צוויי און מער. נישט זעלטן געלינגט עס אויך
דעם שטן אונז אַרויפצובּרענגען אויף ניבול-פּה, וואס איז גורם
צו „זינדיקע געדאנקען" —

די רביצן, עובדיהס מוטער, זיצט אַנקעגנאיבער אונז. אויף
אירע גוטע אויגן טראָגט זי ברילן. איר בלוזקע האט צוויי
רייען ווייסע קנעפּ, וואָס גיבן איר צו אַן אויסזען פון אַ
רביצן. זי זיצט „אַזוי זיך", פאַרטאָן אין צוגרייטן דעם שבת.
ביים עסן האט זי „אים" דערמאנט וועגן דעם און ער האט
זיך באַגנוגנט מיט אַ וויציקן ענטפער, און איצט לערנט ער
שוין. איר קאָפּ ווערט צבריסן אויף שטיקער —

זי שטייט אויף, גייט צו צו דער טיר פון זיין צימער·
בויגט אָן אַן אויער צו דער שפּאַרע — און הערט זיך שטאַרק
איין עטלעכע מינוט. איך און עובדיה, מורא האָבנדיק טאָמער
עפנט זיך די טיר, הויבן אָן, נישט ווילנדיק, צו מורמלען דעם
אַנהויב פון „סימן". אבער אומזיסט אונזער מי. די רביצן
קערט זיך אום צוריק אויף איר גלייך פּנים זענען נישטאָ
יענע רויטע פלעקען, וועלכע באַווייזן זיך הערנדיק זיין לערי
נען בעת מדארף נישט האבן מעל אויף שבת. זי מאכט נאָך
עטלעכע פרובן, זי בעט אַ הלואה ביי איינעם פון די תלמידים,

וועלכער קערט זיך צופעליק אום פון ר׳ צבי גלותזאנס זאַל, — און קיין הילף קומט נישט.

דאמאלס גייט זי צו נאָכאַמאָל צו דער טיר פון זיין צימער.

— מממ... לערנט מען אָפּ טומאה פון קדשים, טומאה פון קדשים.. נו... יא בחזקה, ביי חזקה, אין דעם פאל... מממ..

— חון-נתן... — גיט זיך פאמעלעך אַ ריר די קליאַמקע און די טיר עפנט זיך אויף אַריינצושטעקן דעם קאָפּ.

— צו ... וואס נאָך ? ..

— מעל ... שמחה דער קרעמער ...

— בכן, וואס ווילסטו פון מיר ?

— חנן-נתן ...

— נו ... דו ווייסט דען נישט, אז כהאב נישט קיין צעבראָכענעם שילינגער ? פאַרמאַך די טיר.

די רביצן קערט זיך אום און הויבט אָן רעדן. דער זין פון אירע רייד איז, אז איצט „איז נאך דאַנקען גאָט", ווען זי זאל נעמען פארגלייכן איר היינטיק לעבן מיט זייער לעבן אין דער פריערדיקער שטאָט, איידער איר פאָטער, זכרונו לברכה, איז געשטאָרבן און איידער ע ר, זאל לעבן, האָט פאַרנומען דעם שווערס שטול. דאָרטן איז ע ר, זאָל לעבן, געווען אַ גרויסער ראש ישיבה. ס׳האב געשטראָמט צו אים תלמידים פון אַלע זייטן לאנד. מער ווי צען מנינים !

— הערסט, עובדיה ? דו, מיין זון, קענסט נאָך נישט דעם טאטן דיינעם. הער, וועל איך דיר דערציילן ; וואס זאג איך „דערציילן" — אַז כ׳זאל דיר נעמען אלץ אויסדערציילן, וועט מיר לשון פאַרפעלן. פש... פאַרשטייסט ? ווי גאט גיט אַ טאָג פלעגט ער אויפשטיין אינדערפרי, אָפּדאַווענען „ותיקין" אדער, אַמאָל, אפילו „ביחידות", און פלעגט דערנאך אַרומלויפן פון קלויז צו קלויז (פערציק קלויזן זענען דאָרט פאַראַן) צוגויפ-צוזאמלען געלט פאַר די תלמידים אויף אָנבייסן. און מיר

פלעגן זיצן אָן ברויט ממש. פש... ש... סאיז דען עפּעס אַ פאַרגלייך צווישן אונזער אָרימקייט איצט און דעם דלות דאָן ? הערסט, עובדיה ? אָט דאָס זאָג איך דאָך דיר. נישט איינמאָל פלעגט טרעפן, אַז איך פלעג זיצן אינדערהיים און זאָרגן... דו ביסט נאָך דאמאלס אויף דער וועלט נישט געווען... יאָ, זיץ איך אַזוי אין שטוב און זאָרג: באַלד וועט חנן-נתן קומען פון דער ישיבה (די, וואס פלעגן הערן זיין שיעור זענען געווען מופלגים אין לערנען, הלואי זאלסט דו זיין אזוי, רבונו של עולם !), און וואס וועל איך אים געבן מיטאג עסן ?... איך זיץ און האב עגמת-נפש — און אט קומט ער, אָבער נישט אַליין, נאר אין דער באַגלייטונג פון אַ פיר־פינף בחורים, וועלכע האָבן נישט קיין „טאָג". נו, הא ? וואָס זאָגסטו צו אַזאַ זאַך ? איך — אידענע, אַ קליין קעפּל... שטיי ווי אַ גולם... וואָס טוט מען ?... סאיז דאך מיר אויך נישט אָנגענעם, די ישיבה־בחורים זאלן זאגן, אַז די רביצן איז קארג פאר זייערטוועגן... און די תלמידים — פון די בעסטע... בקיצור, איך חאלט מיך איין, כזאל נישט אָנפאַלן אויף אים אלעמאי ער האט מיטגעבראכט „אורחים". אָבער איך האב דאָך גארנישט געקאכט ! — שריי איך... און ער — ווי סאיז אים גארנישט נוגע — סמאכט נישט אויס, רביצן מיינע — טיטולירט ער מיך מיט אַ געלעכטערל — וואס מירן עסן, וועלן די קינדער אויך עסן. און וויסן דארפסטו, עובדיה, אַז ער איז נישט קיין גוטער אין כאַראַקטער און ער קען גיך ווערן אין כעס... פש... ש... איך קען אים בעסער ווי דו. בקיצור הדבר, זון מיינער, די נשמה קען מען דאך נישט אויסשפייען... איך לויף צו איין שכנטע, צו דער צווייטער — באָקום ברויט, צום קרעמער, באָקום מיט טרערן אין די אויגן — עטלעכע הערינג, מאך זיי צורעכט מיט פעפער און מיט עסיג, און מיינע אורחים זעצן זיך עסן אַלע צוזאמען... און באַלד הויבט זיך אָן צווישן זיי עפּעס אַ קריג, מע קרימט זיך שוין מיט די נעזער איינער אויפן

אַנדערן... נש... פש... אַזוי האָט דער תּנא געזאָגט, אַזוי און אַזוי האָט ער געזאָגט... און איך שטיי מיר אויף דער שוועל — און הער זיך איין... שווייגט!... — זאָגט ער — די זאַך איז אַזוי... איך טאַנץ כמעט פון שמחה, דאָס האַרץ צעגייט פון נחת... אמת, נישט איינמאָל האָב איך געהערט פון מיין טאַטן, עליו השלום, אַז חנן-נתן קען אַ סך מער פון אים — זאָל זיין אָפּגעשיידט — נאָר וואָס ער איז נאָך אַ יונגער. הערסט, עובדיה?

און מיר ביידע הערן און ווערן פול מיט ליבע צו אָט דעם „חייא, וועמענס מעשים זענען אַזוי גרויס". אַ בושה נעפּיל קומט אויף אין מיר: איך שעם מיך פאַר די מעשים פון יענע, וואָס שפּילן זיך איצט דאָרט פון יענער זייט וואַנט. דאָס זענען אויך מיר מענטשן!... און וואָס זענען זיי אַריינגעטאָן?... און איך, דער רשע, בין נאָך מקנא אַמאָל, אַ גוואַלדיקע קנאה, זיי און זייערע נאַרישע פאַרגעניגנס... אוי, אוי, אוי!... און איך הויב אָן נישט-ווילנדיק:

— אַ פלייש־יק טעפּל, אַז ס'איז דערין אַריינגעפאַלן... נו, מדאַרף לערנען, עובדיה!

— אוודאי אוודאי... נו, אַ מילכיק טעפּל, אי... אַריינגעפאַלן... אַ פליישיק טעפּל... אַ טראָפּן...

— מ י ל ך?... צי איך ווייטער מיט אַ התלהבות פון איינעם, וואָס דאַוונט.

— אַזוי האַלט דער „פּרי מגדים"! גיט פלוצלינג אַ פּראַל אַרויס אַ זיגערישע שטימע פונעם צווייטן צימער. און דער ניגון, וועלכער איז פול מיט אַרנטלעכקייט איז אויך נישט פריי פון אַ מין ביטול, סהייסט: אַזוי האַלט דער „פּרי מגדים" און שוין, — אָבער מיר דאַכט, אַז ס'איז גלייכער די שיטה פון ר' שלמה קלוגער... ממם... און ממילא וועט אויך פאַרענטפערט ווערן די קשיא, וואָס די וועלט פרעגט... און דער „תוספות" אין יבמות איז אַ ראיה דערצו...

אַט אזוי העלפט ער־זיך ארויס מיט זיינע תּוספותן ביז פיר פאַרטאָג. דאמאָלס וועקט ער אויף מיך מיט עוֹבדיהן, און מיר טרינקען טיי און מיר לערנען צוזאַמען „טור" ביזן דאַוונען.

צוועלף יאָר בין איך דאַמאָלס אַלט געווען.